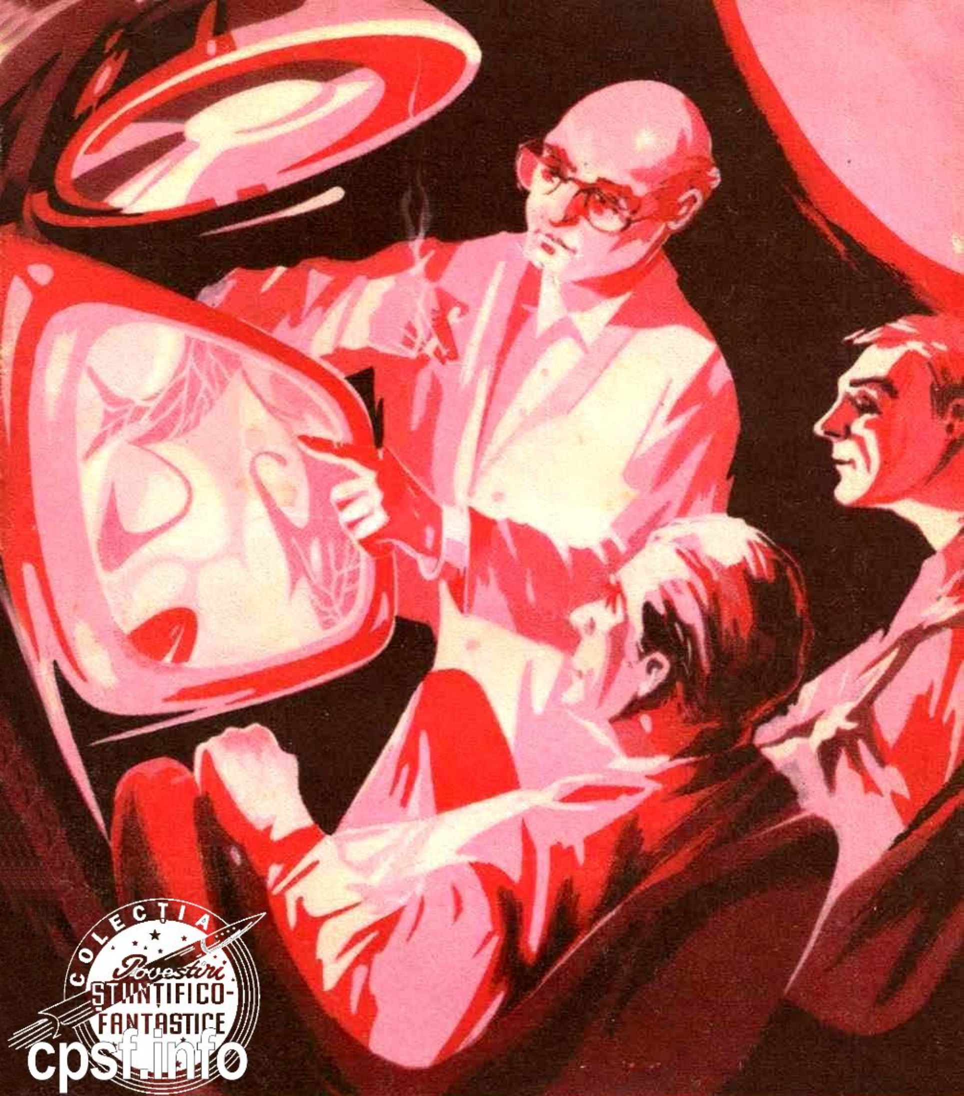

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

237

PREȚUL 1 LEU

ADRIAN ROGOZ

ORIANA, EU ȘI GEMMI 1, 2, 3...

★

ADRIAN ROGOZ

ORIANA, EU și GEMMI 1, 2, 3...

*

Coperta – desen: VICTOR WEGEMANN

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"
editată de revista

Știința și Tehnica

Anul X – Nr. 237 – 1 octombrie 1964

ADRIAN ROGOZ

ORIANA, EU ȘI GEMMI 1, 2, 3...

Toate cite mi s-au intimplat nu sint decit consecințele hotăritoarei mele intilniri cu Oriana. Cred că vă puteți da seama ce sentimente nutresc față de ea. Cert e însă că tot ce face această fată e revoltător și fiecare gest al ei este iritant. Mi-a acaparat gindurile, mi-a reorientat configurația interioară, după cum un cimp magnetic de 10 000 de oerstezi acționează asupra unei biete pilituri de fier. Chiar și această comparație e de natură să exprime jalnica mea stare de spirit. Și culmea e că sint fericit; in ciuda faptului că mi-a călcat fără nici un scrupul în picioare intreaga mea mindrie de burlac ursuz, capabil să reziste asaltului unit al celor mai irezistibile stele de cinema. Oriana se află oarecum la antipodul lor și totuși, de vreme ce m-a subjugat, inseamnă că pentru mine ea a fost „femeia fatală". Și nici măcar nu s-a zbătut ca să ajungă la acest rezultat. Totul mi s-a intimplat in modul cel mai firesc, ca după o lege conform căreia te rostogolești dacă ai pus piciorul pe o pantă alunecoasă.

Pe această pantă am pornit să alunec in acea zi de mai in care profesorul Vasile Nicodim, directorul Institutului de moletronică unde lucram, m-a chemat in biroul său. Fără să-mi arate la inceput că in biografia mea el urma să joace rolul de „unealtă a destinului", mi-a spus zimbind fermecător :

— Dragă Birlă, am impresia că ești cam obosit.

Observația nu mă surprindea de loc. Muncisem mai multe luni la fundamentarea teoretică a unor experiențe de cițiva ani și era posibil să fi făcut oarecare siluetă.

— Mai rezist, am răspuns. Dar să știți că de luat tot nu-mi voi lua acum concediul de vară.

— Bine, rise el, bine dispus. Dacă ții să tezaurizezi zile de concediu, iți voi da de la mine o săptămină ca să te aerisești la munte.

Stilul acesta vesel-acrișor mă puse pe ginduri.

— De ce mă ironizați? am răspuns. Sportul meu preferat e înotul în mare și nu vreau să pierd nici o zi...

Dacă aș fi știut că in anul acela aveam să văd marea doar în ilustrate...

— Mă băiete, mă luă familiar directorul, de ce e atît de greu să se înţeleagă oamenii cu voi? Treci şi tu peste „tezaurizare". Am glumit. Chiar irascibilitatea ta e încă o dovadă că trebuie să te mai odihneşti independent de concediul tău de vară. Ai făcut o treabă bună. Acum, după ce-ai terminat, ţi-o pot spune în faţă...

— Tovarăşe Nicodim, bîiguii eu.

— Cercetările tale sînt admirabile.

— Mă copleşiţi, îndrugai tot mai dezorientat.

— Da, te copleşesc...

De astă dată, rîsul său avu un reflex mefistofelic. Nu mă putui stăpîni :

— Vă rog să-mi vorbiţi deschis. Adulmec că-mi pregătiţi o surpriză...

Nu completai, aşa cum mă gîndisem, „neplăcută", dar pesemne tonul meu era elocvent.

— Uite la el, se enervă directorul. Eu îl laud, şi dumnealui îi face previziuni pesimiste. Ei bine, da, tovarăşe Bîrlă, adăugă serios omul de dincolo de birou, ţi-am pregătit o surpriză. Pentru o vreme oarecare vei lucra într-un alt institut.

Mă înfiorai, apoi izbucnii revoltat :

— Va să zică mă lăudaţi ca să mă daţi afară.

Acum directorul rîse tinereşte :

— Am citit undeva că în ultimii ani ai vieţii marele Einstein, absorbit cu totul de cercetările lui, umbla cu pantalonii legaţi cu o sfoară. Cam aşa ai ajuns şi tu. Ideile tale care nu vin direct în legătură cu cibernetica par a fi legate cu sfoară.

Am rămas insensibil şi la spiritul directorului, şi la cinstea de a fi comparat cu Einstein în ceea ce priveşte sfoara.

— Dar eu nu vreau să părăsesc institutul nostru.

— Nici n-ai să-l părăseşti. Ai să-l reprezinţi în altă parte. Şi sper că nu ne vei face de ruşine.

— Şi unde mă exilaţi? căutai să-mi înfrunt cu umor soarta.

— „Exilul" tău, spuse Nicodim cu glasul cu care rosteşti un verdict, va fi la I.B.M., adică la Institutul de biochimie macro-moleculară.

Rămăsei cu gura căscată.

— Ce-are moletronica de-a face cu macromoleculele?

— Mi-a fost cerut un specialist care să le instaleze şi să le conducă un mare „creier electronic".

— Dar treaba asta..., încercai să protestez ; de indignare însă vorbele nu-mi mai ieşiră din gît.

— Treaba asta o poate face orice absolvent. Asta vrei să spui, nu? Deci tu o vei îndeplini şi mai bine, aproape jucîndu-te. În restul timpului...

— În restul timpului? mă agăţai de aceste cuvinte, ca un naufragiat de o scîndură. Voi lucra aici, la noi?

— Nu, vei lucra acolo, la ei. Şi acum fii atent : noi te-am pregătit, ţi-am dat prilejul să înveţi, să experimentezi, pînă ce te-ai pomenit în mînă cu unul dintre infinitele fire ale noului. Agaţă-te de el! Poate că-i un adevărat filon. Acolo vei avea posibilitatea

să explorezi pe un teren nebătătorit cu noile instrumente ale disciplinei noastre. Ai cele mai mari șanse să ajungi la descoperiri interesante. După un anumit timp, dacă vizita la ei se va dovedi infructuoasă, te vei putea întoarce înapoia.

N-am crezut nici o clipă că decizia luată de Nicodim este spre binele meu. A trebuit totuși să mă transfer dincolo. Și, fiind hotărît să mă întorc imediat după instalarea „creierului", nu mi-am luat concediul care mi-a fost oferit.

★

„Macromoleculele" (așa îi numeam în gînd pe cei de la noul meu loc de muncă) m-au primit cu brațele deschise. Eu însă îmi păstram alura de surghiunit și m-am arătat prea puțin permeabil la efuziunile lor. Mai ales că de îndată m-am pus pe treabă, ca să uit de necazuri. Montarea și punerea în funcțiune a „creierului" m-au absorbit cu totul, și după cîteva luni de muncă nu mai aveam propriu-zis ce face. Adică aș fi putut să am grijă de operațiile efectuate de împrumutătorul „creier", dar asta ar fi însemnat în ochii mei să mă descalific. Ca să mînuiești un aparat de radio nu e nevoie să fii radiofonist și nici ca să lucrezi la un aparat Roentgen nu e necesar să fii fizician. Nu-i doar aceasta una dintre prodigioasele însușiri ale științei? Ceea ce ieri părea utopic și tainic astăzi își descoperă esența grație unor savanți de geniu, pentru ca mîine să intre în domeniul tehnicii curente și să devină un bun de uz comun.

În consecință, m-am dus la noul meu director, un ins extrem de nostim. Dacă eu eram foarte înalt, el era foarte scund. Cred că-l depășeam cu vreo trei capete. Nici n-ar fi putut să fie ales un mai potrivit „împărat al macromoleculelor", îmi spuneam înveselit. Am constatat din primele zile că toți lucrătorii institutului îi arătau un mare respect. Îl chema Octavian Greavu. Auzisem că știa vreo nouă limbi, că poseda o minte în veșnică ebuliție și că, datorită unor realizări importante în domeniul chimiei macromoleculelor, era considerat o somitate de colegii săi din toată lumea.

— Ai și montat „creierul"! îmi spuse el, ca și cind mi-ar fi ghicit gîndurile. Bravo! Ai lucrat relativ repede.

— Puteți să-l recepționați cînd doriți.

L-am privit nițel cam stînjenit de diferența noastră de nivel. Avea o mare chelie înconjurată de mici cascade de păr, ochi ageri și afredelitori, mișcări pline de nerv. Ocolind aproape în fugă imensul său birou, veni lîngă mine. Mă împinse într-un fotoliu larg, astfel încît ajunserăm cam la aceeași înălțime. Apoi mă săgetă sever cu privirile:

— I-ai inițiat pe oamenii noștri în secretele mașinii?

— O voi face începînd de mîine. Nu-i de loc dificil. Tocmai de aceea am venit la dv.... După ce pun totul pe roate, cred că mă pot întoarce la institutul meu..., adăugai plin de nevinovăție.

Încercam și eu marea cu degetul.

Profesorul Greavu sări îndărăt ca ars, dar atît de brusc încît mă speriai. Își scoase ochelarii din buzunarul de sus al hainei și, punîndu-și-i pe nas, mă scrută de parcă aș fi fost prea mic pentru

o vedere obişnuită. Uite, îmi zisei, acum o să-nceapă să scoată flăcări pe nări.

— Dacă nu mă-nşală memoria, rosti însă calm directorul, m-am înţeles cu Nicodim să-ţi spună ce aşteptăm de la dumneata.

— Mi-a comunicat ce sarcină am aici de îndeplinit şi o voi îndeplini. Totodată tovarăşul profesor Nicodim a precizat că mă pot întoarce la Institutul de moletronică...

Am căutat să-mi termin fraza cu un soi de puncte de suspensie, deoarece cam maltratasem ideea fostului meu director. Greavu însă îmi completă imediat cuvintele :

— Dacă vizita dumitale aici se va dovedi infructuoasă.

— Aşa e, înghiţii în sec.

— Şi dumneata socoteşti că după ce vei pune la punct „creierul" şi vei instrui cîţiva oameni nu mai ai nimic de făcut la noi ?

Mă privea cu uimire, de parcă ar fi descoperit deodată cine ştie ce bizar polimer.

— Tovarăşe director, am răspuns cu un avînt destul de stupid, n-am căderea să apreciez cercetările întreprinse de institutul pe care-l conduceţi. Îmi închipui însă... vreau să spun... sînt încredinţat că se realizează aici lucrări extrem de valoroase...

— Mulţumesc ! mi-o tăie Greavu, şi în glasul său identificai o anumită plictiseală, ca să nu spun mai mult. Eşti convins că la noi este foarte interesant, dar... Urmează un „dar", nu ?

— Într-adevăr, răspunsei cît se poate de demn. M-am născut aproape în acelaşi timp cu cibernetica. Roboţii au fost zeii copilăriei mele. Am visat să construiesc maşini electronice. Am fost credincios visului meu. Am învăţat, m-am zbătut... statul a investit bani în mine (nu mă putui stăpîni să nu adaug puţin cam demagogic). Şi iată că am absolvit facultatea printre fruntaşi.

— Da, şi ? ! mă întrebă directorul. Părea să fi ajuns la capătul răbdării.

— Cum „şi" ? replicai, la rîndu-mi surprins. N-aţi priceput că cibernetica este viaţa mea ?

— Dar dumneata, tovarăşe Birlă, îţi imaginezi că te-am chemat la noi ca să joci popice ?

— Fiindcă mă siliţi, vă voi spune sincer ce gîndesc.

Şi mă sculai solemn în picioare.

— Te rog ! mă invită Greavu şi mă împinse înapoi în fotoliu.

— Aici, la dv., aş face o muncă adiacentă, lăturalnică... Doresc să nu mă-nţelegeţi greşit : aş merge pe o cale lăturalnică din punctul meu de vedere. Or, eu vreau să urmez linia principală pe care se dezvoltă ştiinţa căreia m-am consacrat...

— Şi care e această linie principală, îmi poţi spune ? se muie brusc directorul.

— Cu plăcere, răspunsei, prinzînd suflet. Ceva în atitudinea celuilalt mă îmboldea să sper că-l voi convinge. Şi ca să nu-i fac impresia unui om închistat în specialitatea lui, continuai : Ştiţi mai bine decît mine cîte miliarde de neuroni există în creierul omenesc. Din păcate, „creierii electronici" sînt încă departe de performanţele naturii.

— Nimic nu ne împiedică să le realizăm şi noi.

— Deviza noastră chiar este: maximum de miniaturizare! Dar asemenea cercetări fundamentale pot fi întreprinse numai la Institutul de moletronică...

— Tinere, ești un nătop! izbucni directorul.

Nu mai apucă însă a-mi spune mai mult, că unul dintre telefoanele de pe birou începu să sune.

Fața lui Greavu, care pînă atunci exprimase consternarea pricinuită pesemne de miopia interlocutorului său, deveni deodată gravă și concentrată. M-ar fi interesat să știu ce i se comunicase, dar răspunsurile-i monosilabice nu reușeau decît să-mi ațițe curiozitatea. Tot ce-am înțeles e că se întîmplase ceva straniu cu un selenolog.

„Ce să mai stau! — mă gîndii în cele din urmă. Acum tot nu mai scot nimic de la «împăratul macromoleculelor». Am să revin altă dată sau mai degrabă am să-l rog pe Nicodim să-mi aranjeze situația".

— Am plecat, tovarășe director, murmurai și mă îndreptai spre ușă.

— O clipă, spuse Greavu, adresîndu-se în același timp pîlniei telefonice și subsemnatului. Du-te de discută în continuare cu tovarășul academician Pogor.

Recomandarea aceasta mi-a făcut-o pe un ton atît de natural, încît am răspuns automat:

— Am înțeles. Și părăsii cabinetul.

Abia afară mi-am dat seama de ciudățenia ultimelor cuvinte ale directorului. Probabil că-l zăpăcise știrea primită la telefon, mi-am zis. Într-adevăr, ce rost avea să discut cu academicianul Pogor, care, de altfel, nici nu mă cunoștea, despre o problemă personală?

Mergeam așa, distrat și, cum mi se părea atunci, copleșit de vitregia vieții, fără să-mi dau cituși de puțin seama că, în rostogolirea mea pe „panta alunecoasă", mă găseam la numai cîțiva pași de fundul prăpastiei. Traversai un culoar și ajunsei lingă standul de cărți al institutului.

— Unde e academicianul Pogor? îl întrebai pe librar, căutînd, din obișnuință, printre volumele etalate pe masă.

— S-a epuizat, îmi răspunse omul, privindu-mă complice.

— Nu se poate, am neapărată nevoie de el, ripostai neatent, în timp ce răsfoiam un recent tratat de bionică.

Abia atunci îmi dădui seama de încurcătură și izbucnii în rîs. Bătrînul vînzător de cărți crezu că mă îndoiesc de spusele lui.

— E posibil să mai găsesc un exemplar.

— Viu?

— Cum adică?

— Adică în carne și oase. Eu îl caut chiar pe academicianul Pogor, iar dumneata ai înțeles că am nevoie de o lucrare a lui.

— A! făcu el dezamăgit și, îndreptînd în silă cărțile pe care le mișcasem de la locul lor, adăugă: Ia-o înainte și urcă la etajul patru.

Am luat-o înainte și tocmai voiam să deschid o ușă ce despărțea două secții aflate pe același culoar.

— La patru, undeva pe stînga, îmi mai strigă omul

— Mulțumesc ! i-am răspuns apăsînd clanța, dar înainte de a fi tras spre mine ușa, aceasta se deschise singură și mă pocni în cap.

Izbitura a fost atît de puternică, încît am văzut stele verzi, deși sînt sigur că multe aparțineau și altor clase spectrale.

Fără îndoială că ați ghicit cine a acționat cu atîta vrăjmășie împotriva mea. Era Oriana Ionescu, care, chemată de director, fugea ca să afle că... (veți afla la momentul potrivit ce anume), dar a trebuit să se ciocnească de mine. Săraca ! Habar n-avea ce complicații îi va procura cucuiul acela ; deoarece lovitura a fost suficient de tare pentru a face să-mi crească în mijlocul frunții o adevărată excrescență.

Primul lucru pe care l-am văzut la ea a fost un rîs înspăimîntat pe figura unei nimfe în slujba Dianei cea castă. Nici halatul alb și nici ochelarii puțin demodați cu rama din sîrmă aurită nu-i puteau ascunde alura de amazoană sportivă cu părul șaten și ochii alunii, imediat după doborîrea... mistrețului.

— Rîd, îmi explică ea, fiindcă mi-ai strigat „mulțumesc" înainte de a te pocni cu ușa.

— Hmm ! scoase „mistrețul" un sunet gutural, văzînd ce divină creatură îl lovise de moarte.

— Te rog din suflet să mă ierți, îmi gunguri ea, devenind brusc serioasă.

— Hm ! continuă să se apere victima, ducîndu-și mîna la frunte.

— Zău că regret ! Îți curge și sînge. Știi... am fost handbalistă

De data asta, în ciuda faptului că-mi luase capul în miini și-mi tampona gingaș cucuiul cu înmiresmata ei batistă, în glasul fetei sticliră fără de veste accente de mîndrie. Parcă mi-ar fi spus : „Vezi ce magnific cucui am fost în stare să produc ! ?" În acea clipă, într-o străfulgerare de clarviziune, am avut intuiția a ceea ce m-ar aștepta dacă m-aș îndrăgosti de o asemenea făptură.

Sînt absolut convins că un scriitor talentat ar putea compune despre cucuiul meu de atunci un întreg roman. Nu am talentul necesar, de aceea nu voi mai insista decît asupra unui singur lucru. Era un cucui simbolic, care-mi atrăgea atenția că autoarea lui mă va face să sufăr. Eu însă, nefiind superstițios, am văzut în el numai o inflamație mîngîiată mătăsos de o batistă parfumată, peste care răsărea chipul ispititor și primejdios al Orianei.

— Să te conduc la punctul sanitar, îmi propuse ea. Nu-i departe.

Firește că am fost imediat de acord, deși mi se părea stupid să mă las condus ca un grav accidentat. Dar n-am găsit un alt pretext mai bun pentru a prelungi întîlnirea.

— Unde goneai așa ? mă întrebă dînsa. Mi se pare că dumneata ești tovarășul care a montat „creierul electronic".

— Da, mă cheamă Mihnea Bîrlă. Moletronist. 28 de ani. Burlac, mă luă gura pe dinainte.

— Oriana Ionescu, se recomandă ea, fără să-mi dea alte repere.

O fi vreo tehniciană, m-am gîndit. Dar e a naibii de frumoasă!

— Oriana Ionescu..., mă pomenii că îngîn fermecat și nătîng.

— Ce, nu-ți place numele meu? făcu ea cu o impertinență băiețească.

— O, nu, protestai eu. Deși Oriana... Adică Oriana... e foarte straniu...

— Nu sîntem răspunzători de fanteziile părinților. Maică-mea e profesoară de limba franceză. I-a plăcut acest nume și pe ăsta mi l-a dat. De fapt nici nu e chiar atît de urît.

— Vai, nici nu e urît. E chiar foarte... cum să zic... melodios. Dar Ionescu...

— Ei acum te agăți de Ionescu! Află că există destui Ionești celebri, de la Ion Ionescu de la Brad pînă la Eugen Ionescu.

— Nici n-am vrut... În sfîrșit... Dar cum se face că mă cunoști?

— O, ești un om important, îmi tăie ea răsuflarea și mă luă de braț. Chiar trebuia să te vizitez... Sînt bucuroasă că ne-am cunoscut.

— Da, mai ales eu sînt fericit, glumii și mă trecu un fior.

— Nu mi-ai spus însă de ce fugeai așa.

— De fapt dumneata fugeai, eu numai mă grăbeam.

Chipul fetei se posomorî. N-o mai interesam. Observînd rapiditatea cu care Oriana trecea de la o dispoziție la alta, m-am închis și eu în mine. Ani de zile m-am „programat" să fiu indiferent față de „interacțiunile slabe", cum numesc într-un argou cibernetic-atomist interesul față de sexul slab. Și iată că m-am lăsat ca un prost... prins cu ușa. Te pomenești că șocul fusese atît de zdravăn încît îmi scrîntise un „tranzistor".

Tovarășa Ionescu avu totuși amabilitatea să mă însoțească pînă la punctul sanitar (încă nu mă descurcam prin labirintul coridoarelor). Ajunși la destinație, îmi aruncă grăbită „la revedere" și își reluă goana spre țelul ei misterios. „Poate că în acest moment — mi-am spus melancolic — dumneaei sparge altuia capul și, cu puțină răbdare, îi voi cunoaște noua victimă". De-aș fi știut adevăratul motiv pentru care Oriana se arătase atît de zorită, aș fi fost nu melancolic, ci trist.

După ce mi-am văzut fruntea artistic înstelată cu un plasture, am pornit-o din nou spre academicianul Pogor. Înainte de a intra, am privit ușa pe care era scris:

Laboratorul de genetică Academician Toader Pogor

Ca să vă dați seama de starea mea sufletească de atunci, precizez că eram și mai hotărît decît în decursul discuției cu Greavu să mă întorc la Institutul de moletronică. Din cele ce vor urma, veți trage învățătura că nu-i niciodată bine să fii mai hotărît decît

trebuie. Mie însă, livelaudu-mi această înțeleaptă povață (mulțumită experienței mele, dv. o puteți trece în registrul de memorizare !), îmi era imposibil să-mi înfrînez un sentiment de ciudă. Totul venea din inhibarea prea bruscă a unei paradoxale și nevoite simpatii înfiripată în mine pentru o anumită persoană. Practic, în conștiință mi se amestecau două idei. Prima, formulată categoric, dar foarte general : trebuie s-o termin o dată cu macromoleculele ! A doua, deși dubitativă, îmbrăca o formă clară : „De ce voia să mă viziteze Orlana ? Și cu ce aș fi putut-o ajuta ca să se bucure de întîlnirea cu mine ?"

Apăsai cu precauție clanța, ferindu-mi instinctiv capul. Pe un coridor se înșiruiau mai multe laboratoare despărțite prin pereți străvezii. La mese cu eprubete, cu reactivi, cu preparate biologice și microscoape lucrau fără zgomot cercetătorii. Deschisei la întîmplare o glisantă și întrebai unde se găsește academicianul. Mi se arătă o ușă capitonată.

Pătrunsei cu o oarecare emoție în „sanctuar". Era o cameră de alchimist modern, în care un laborator foarte bine utilat coexista cu o bibliotecă înaltă pe doi pereți, cu o expoziție de planșe, diagrame și portrete de iluștri savanți (unii chiar cu barbă, deci venerabili), pe care eu, vai ! nu-i puteam identifica, și chiar cu un „dormitor" (mai tîrziu am aflat că Pogor își petrecea zile și nopți de-a rîndul acolo). În toată această deconcertantă încăpere însă nu văzui picior de academician. Îmi atrase atenția un zgomot care venea de jos. A, da, îndărătul biroului parcă se mișca ceva. Deodată observai un picior întinzîndu-se la nivelul podelei ; răsună un fel de icnit și, de sub birou, o arătare lungă ieși poticnindu-se, cu un vraf de dosare în brațe.

Prima impresie pe care l-am procurat-o academicianului Pogor era, cred, alcătuită dintr-un plasture sub care se arcuiau mirate două sprincene, iar și mai jos se hlizeau niște buze. Îmi zîmbi, la rîndul său, cu prietenie, dar o clipă mai tîrziu mă uită și porni să caute ceva febril printre dosare. Nu găsi. Supărat, se întoarse spre mine :

— Nu vrei să mă ajuți, puiule ?

— La ordinele dv.

Deși cam adus de spate, savantul mă privea de sus. În cazul său, metafora cu macromoleculele își pierdea orice valoare. Sau poate tocmai el era „împăratul" lor ? Coama rară, cólilie, fața prelungă, sprincenele mari, sure, nasul viguros și silueta-i deșirată și distinsă îi dădeau alura unui personaj din pînzele lui El Greco.

— Uite, ține scara asta să mă sui. (Și-mi arătă o scară de metal folosită în biblioteci.) Ba nu, mai bine ți-o țin eu și urcă-te tu. Articulațiile mele vechi s-au șubrezit de tot, iar cele artificiale din silicon au început să scîrțîie și ele. (Mă urcai pe scară.) Mai sus, dragă ! Hai, că ești tînăr. Ai articulațiile proaspete și naturale. Vezi dosarul acela gros cu etichetă mov ? Scoate-l și adu-mi-l. Cred că acolo mi s-a rătăcit hîrtia pe care o caut.

Mă conformai ordinului primit. Pe dosar stătea scris : „Documente personale nr. 2F".

Academicianul dezlegă rapid dosarul și răsfoi teancul de hîrtii

gălbejite. După figura lui radioasă, mi se păru că va repeta celebrul strigăt al lui Arhimede în momentul ieşirii din baie, dar el închise brusc copertele şi îndreptă obiectul pentru care mă căţărasem pe scară. În loc de „Evrika !", spuse :

— Vezi fotoliul acela ? Împinge-l lîngă celălalt, aşa ca să vină faţă în faţă. Iartă-mă, dar am 89 de ani şi la sciatica mea nu se poartă asemenea acţiuni mecanice. Mulţumesc. Acum, tînărul meu amic, ia loc !

Mă aşezai. El îşi depuse cu atenţie trupul în celălalt fotoliu, se aplecă spre mine, bătîndu-mi cu miinile genunchii, şi rîse. I-am răspuns în mod spontan, rizînd, la rîndul meu. Am rîs împreună cam două minute, după care îşi aminti ceva, se încruntă şi porunci :

— Destul ! Prea mult rîs, s-ar putea să-mi facă rău.

„Toţi sînt astăzi enervant de capricioşi" — mi-am zis.

— Ei, da, oftai în loc de alte cuvinte şi arborai o mutră oficială ; doar venisem pentru un transfer.

— Nu, protestă simpaticul meu interlocutor, tu poţi continua să rîzi.

Avea generozitatea unui fost fumător faţă de un ins care şi-a aprins o ţigară.

Dar n-am mai rîs. Doar am apucat să îngaim :

— Ştiţi, tovarăşe academician...

— Da, bălete, ştiu, spuse el mîhnit. Ştiu că de-o viaţă întreagă dau tîrcoale unei probleme şi acum, chit că mă aflau în pragul celui de-al zecelea deceniu de existenţă, tot n-am izbutit s-o abordez pieptiş.

Îl priveam, vă închipuiţi, năuc.

— Eu..., strecurai sfios.

— Majoritatea oamenilor de ştiinţă, spuse Pogor cu o umbră de amărăciune, n-au avut prilejul să atingă vîrsta mea. Cei mai mulţi au murit pe la 50—60 de ani. Nu mai vorbesc despre un Abel, secerat înainte de a împlini 30, sau despre un Evariste Galois, care abia trecuse de 20 de ani cînd a fost răpus de un glonte. Toţi aceştia au părăsit scena înainte ca marile lor idei să devină realitate. Or, unei descoperiri îi trebuie o perioadă de incubaţie, pricepi ?

— Eu sînt..., reuşii să dublez redondanţa pe care o trasmiteam interlocutorului meu.

— Ştiu, făcu acesta sîcîit. Eşti Bîrlă.

— De unde ştiţi ?

— Mi-a spus profesorul Greavu că vei veni.

Şi iar porni să-şi depene povestea :

— Hertz a avut o atitudine sceptică în ce priveşte utilizarea practică a undelor hertziene, Oswald s-a îndoit de existenţa reală a atomului. Ce ironie ! Cîteodată mintea care a elaborat idei grandioase e cuprinsă de un fel de scleroză, şi savantul neagă progresul pe care el însuşi l-a prilejuit. În general vorbind, omului care îmbătrîneşte i se închistează retina şi nu mai poate înţelege o viziune tînără. Eu am avut norocul să ating o vîrstă matusalemică fără să plătesc acest tribut. Artritismul, bătrîneţea şi accidentele

mi-au atins unele unghiuri ale trupului, dar mi-au cruțat creierul. Totuși ce folos !

Rămase o clipă pe gînduri. Socotii că e cazul să-mi reiau și eu firul întrerupt :

— Am venit să vă rog ceva.

— Ah, da, făcu Pogor și zîmbi stînjenit. Zi, puiule !

În momentul acela, îmi reveni, nitam-nisam, în minte Oriana. „Ce naiba a vrut să-mi ceară ? Să particip la echipa de teatru sau la cercul literar ?"

— E cam ciudat că vin la dv., începui să mă repliez, în loc să trec lapidar la subiect.

Distinsul academician profită de stîngăcia mea și-și reluă tirada :

— Longevitatea mi-a dat totuși prilejul să cunosc o mulțime de oameni de seamă. Cîți contemporani ai mei se pot lăuda că au discutat cu Dimitrie Voinov, cu Paul Bujor sau Ion Borcea ? Că au audiat cursurile lui Babeș, Ioan Athanasiu ori Cantacuzino ? Și asta ca să pomenesc numai pe cîțiva mari biologi de la noi...

Și iar făcu o haltă de ajustare a respirației. Bătrînul savant vorbea cu plăcere, deși efortul depus îl cam obosea.

— Am venit la dv. trimis de tovarășul director Greavu, mă precipitai în tăcerea ivită. Am avut cu dumnealui o discuție despre viitorul meu...

Acum ar fi trebuit să-i spun în același ritm totul, de fapt doar cîteva cuvinte : Vreau să mă-ntorc la Institutul de moletronică. Dar obsedanta problemă : „Ce voia Oriana cu mine" mi se ivi dintr-o cută a creierului.

— Da, viitorul ! își țesu mai departe Pogor tortul vorbelor, ciugulind fără jenă dintr-al meu o stafidă. E totuși minunat să contempli retrospectiv de pe culmea propriului tău viitor ! Întregul drum ți se așterne limpede la picioare. Dar calea inversă nu-i oare și ea cu putință ? Nu-i posibil să-ți scrutezi de la început viitorul ? Nu după ce l-ai trăit. Nu într-un cristal magic și nici dintr-o fantastică mașină a timpului. (Abia atunci, mărturisesc, am avut o vagă senzație că „vorbăria" bătrînului avea un anumit scop.) Și nu da din cap ! Să nu-mi spui că nu-i așa !

— Eu... bîiguii, ca și cînd aș fi pus aceeași placă anodină. N-am dat din cap... Adică am dat... să înțelegeți că...

— Înțeleg, înțeleg ! Constat însă că mă-ntrerupi mereu și nu-mi comunici nimic.

Nu ridicase glasul, dar o imperceptibilă tensiune, poate numai schimbarea de registru a stilului și lucirea ironică a ochilor trădau că izbutisem să-l enervez și pe el.

— Sînt tulburat, tovarășe academician.

— Ce fel de cibernetician ești ! își desfășură mai departe Pogor atacul direct. Informația la nivel molecular necesară reproducerii omului este evaluată la circa 10^{24} biți *, iar tu abia ai reușit să însăilezi cîțiva bieți biți, dacă se pot numi astfel exclamațiile pe care am avut cinstea să le ascult. Zici că ești tulburat. Hm ! Ce

* Bitul — unitate folosită pentru măsurarea cantității de informație.

putea să te tulbure? Vrei să pleci de la noi! Ușor de spus! În paranteză, ești liber să pleci cînd vrei. Deși m-ar mîhni...

M-am simțit din cale afară de stingherit. Acest venerabil savant, care mi se păruse la început nițeluș caraghios, se dovedea mai iscusit decît cei doi directori care-mi abătuseră viața pe un făgaș nedorit. Și de ce l-ar mîhni plecarea mea?

— N-am..., rostii, dar el mă întrerupse.

— Ai! Nu pricepi de ce m-ar mîhni transferul tău. Află că eu am vrut să vii la noi.

— Fără să mă cunoașteți?

— A, ți-ai recăpătat glasul! Ei bine, te cunosc. Nici nu-ți închipui ce bine! Adu-mi, te rog, dosarul de pe birou. Da, acela pe care l-ai luat din raft. Mulțumesc. Vezi ce scrie aici? „Documente personale". Îl deschid și...

Cu gestul unui prestidigitator, deschise dosarul cel greu și din el scoase un plic pe care mi-l arătă.

— Mihnea Bîrlă! citii mirat.

— Da, aici este înregistrată mica ta biografie științifică. Știu tot ce-i esențial. Calificativele obținute la examene; lucrările tale de la institut; știu, de asemenea, că ai pasiunea ultramicrominiaturizării.

— Dar de ce v-au interesat toate aceste lucruri lipsite de...?

— Și iată un alt plic!

Pe el era scris „Toader Pogor, 21 de ani".

— Ai răbdare să asculți cîteva gînduri ale tînărului despre care e vorba?

— Firește, tovarășe academician, răspunsei și nu știu de ce mă cuprinse o simpatie subită pentru omul de lîngă mine.

După ce-și puse ochelarii, luă din plic un caiet de dictando, îl răsfoi și începu să citească: „Am studiat cartea profesorului Dimitrie Voinov «Principii de microscopie». Deși a fost publicată în 1900, această lucrare a rămas un ghid admirabil pentru toți cei ce vor să-și însușească tehnica histologică *. Care sînt însă în general limitele microscopului optic? Un asemenea instrument poate face vizibile organitele celulare ale căror dimensiuni nu întrec 0,2 microni. Pare mult față de posibilitățile ochiului omenesc, totuși e încă prea puțin. Această putere de rezolvare ** ne dă într-adevăr prilejul să observăm majoritatea bacteriilor, dar cele mai mici ne scapă. Și apoi însuși microbul are o structură complexă pe care ar trebui s-o disecăm. Ce să mai spun despre virusuri! Pentru biologia microorganismelor a devenit necesar ca aerul inventarea unor instrumente care să folosească raze cu o lungime de undă cu mult mai mică decît a luminii."

Pogor se opri o clipă din citit și mă privi peste ochelari. Drept să zic, mă simțeam dezamăgit. Cu aceste banalități istorice voia el să mă ispitească? Îmi era și puțin milă de el, ceea ce mi-l făcea mai simpatic. Doar putea să-mi fie străbunic. În plus mă intrigase plicul cu numele meu. Toate astea, lăsînd de o parte alți

* Histologia — disciplina care studiază țesuturile organice.
** Puterea de separare sau de rezolvare — distanța minimă la care microscopul poate separa două puncte de pe corpul studiat.

stimulii mai tainici, îmi creau o nebuloasă dorinţă de a descoperi ceva care să neutralizeze hotărîrea mea iniţială. Îmi dădeam seama că, dacă în clipa aceea mi-ar da o sarcină interesantă, dificilă şi cît de cît legată de specialitatea mea, aş fi iremediabil pierdut.

— Astea scriam acum aproape 70 de ani, comentă bătrînul. Himere juvenile!? În definitiv, ele reprezentau pretenţiile unui cercetător faţă de tehnica zilelor lui. Despre înfăptuirea visurilor mele ai învăţat în liceu. Faptul că aceste idei te-ar putea plictisi constituie dovada că omul se obişnuieşte repede cu orice minune. Dar să-ţi citesc o însemnare pe care am scris-o după cîteva decenii. „Mi-am revăzut notiţele din tinereţe. Desideratele de atunci s-au împlinit. De cîţiva ani explorez cu ajutorul microscopului electronic mirificul univers al virusurilor. Instrumentul meu măreşte de cîteva sute de mii de ori corpusculul studiat. Distanţa de separare a ajuns la cîţiva Angströmi. * Inframicrobiologia a stabilit, în sfîrşit, că particulele virale sînt şi ele corpuri complexe şi nu molecule de proteină. Totodată avem putinţa să investigăm amănunţit macromoleculele organice, cum ar fi hemoglobina. Ce păcat însă că la microscoapele electronice pot fi studiate doar organismele care în prealabil au fost metalizate, deci omorîte!" Îţi voi citi în continuare pe sărite: „S-a pus la punct un nou instrument care îmi îngăduie să observ germenii fără să-i distrug. Măririle sînt însă numai de ordinul a 25 000... Bravo fizicienilor! Microscopul vostru ionic, care măreşte de douăzeci de milioane de ori, a fost în stare să fotografieze atomul, dar pe mine nu mă interesează atomul, fie el şi de aur. Ceea ce mă preocupă este substanţa vie." Cam asta e. Ce părere ai?

— Hm! Sînt chestiuni cunoscute.

— Foarte bine. Aşa îmi place să vorbeşti! Dacă sînt cum zici... chestiuni cunoscute, n-ai nici un merit. Doar acela că le-ai învăţat. Şi acum să-ţi spun de ce te-am adus la noi. Doresc să te-ntreb un singur lucru: ce poţi face pentru veşnic nemulţumitul Toader Pogor?

— Nu-nţeleg, şoptii. Ce vreţi să fac pentru dv.?

— Interesîndu-mă despre cei mai capabili absolvenţi ai Facultăţii de moletronică, am primit o listă pe care figura şi numele tău. Din această listă l-am ales pe acela a cărui pasiune mi s-a părut că ar coincide cel mai mult cu a mea.

— Vă gîndiţi la ultramicrominiaturizare?

— Da, băiete. Mi-am dat seama că, deşi a adus imense foloase, calea microscopiei e deocamdată închisă şi că, oricum, o altă cale ar fi infinit mai fecundă. Poate că, de data asta, n-am să mai apuc ziua cînd himera va deveni aievea. Dar, cît mă ţin puterile, am datoria să contribui la realizarea ei.

— Mă iertaţi, dar încă nu pricep exact ce-mi cereţi.

Academicianul Pogor se sculă în picioare şi, cu mîinile la spate, prinse a măsura şchiopătînd laboratorul său de alchimist. O încordare subită puse stăpînire pe mine. După ce-şi adună ideile

* Angströmul — a zecea milioana parte dintr-un milimetru.

sau după ce socoti că m-a fiert îndeajuns, bătrînul se opri în fața fotoliului in care stăteam captiv și, privindu-mă in ochi de la înălțimea lui, spuse :

— Iți cer să-mi construiești cel mai perfecționat microendoscop. Știi la ce mă refer ?

— La o pilulă care să fie înghițită, răspunsei destul de vulgar. O microradiopilulă.

— La ce dimensiuni crezi că vei fi in stare s-o faci ? mă iscodi el practic.

Am rămas pe gînduri. Fără de veste mă pomenisem accelerat spre o destinație familiară și totuși necunoscută.

— Depinde cărui scop vreți s-o destinați. Întrebuințînd plăcuțe cu pelicule fine, fiecare înlocuind un micromodul, s-ar putea înghesui pînă la 100—200 de piese pe centimetru cub. În cel mai fericit caz, aș reuși să împing comprimarea acestui microradiobloc pînă la vreo 600 de piese.

— Pentru ce urmăresc eu e puțin, rosti cu dispreț Pogor.

O știam înainte să mi-o fi spus. De altfel, menționasem plăcuțele cu peliculă numai așa, ca să-i plătesc polița. El de ce mă sîciise cu notițele lui antediluviene ! Apoi adulmecasem că va începe un soi de licitație, ceea ce, firește, mă atrăgea. Habar n-aveam ce tare va juca bătrînul.

— Dacă intenționați ca pilula să fie mai mică sau să cuprindă mai multe elemente, aș putea folosi schemele solide. Piesele vor fi înlocuite prin adaosuri electroactive, incluse în cristalul infim al semiconductorului.

— Pe mine, Bîrlă, reluă cu o oarecare răceală academicianul, nu mă interesează problemele tale tehnice. Tu ești molectronist, nu eu. În calitatea mea de client, te rog să-mi comunici concret care sînt gabaritele.

— Echivalentul a o mie de piese pe centimetru cub.

— Adică 10^{3}. Îngrozitor de puțin !

Avea dreptate. Pînă atunci mă distrasem, parcă uitînd că existau și dispozitivele moletronice.

— Încă nu mi-ați spus ce trebuie să îndeplinească micropilula, mă eschivai elegant.

— Îngrozitor, Bîrlă, nu-nțelegi ? se supără „clientul“ meu. O pilulă din alea este bună pentru elefanți.

Nu răspunsei nimic, fiind vădit că exagerează.

— Tu mă pui în fața unei alternative : o pilulă mică sau una care să cuprindă multe piese. Eu vreau ca ambele caracteristici să fie întrunite în aceeași „celulă electronică“, dar totul la superlativ.

— O densitate maximă am obține-o bazîndu-ne pe fenomene de interacțiune inter și intramoleculară.

— Cifre exacte, Bîrlă ! rosti dominator bătrînul.

— Ei, în jurul a un milion de piese pe centimetru cub, spusei modest, fiind totuși sigur de efectul uluitor al vorbelor mele.

Cu aceasta, de fapt, îmi cam deșertasem sacul. Știam că, străduindu-mă, sînt capabil să realizez un asemenea „vîrf de ac inteligent“. Mai cu seamă că aveam la activul meu unele inovații.

Venerabilul meu preopinant îşi zburli însă sprîncenele şi-mi făcu semn să mă ridic din fotoliu. Cînd mă văzu lîngă el, mă luă cu mîinile de revere şi-mi şopti hipnotic :

— Fleacuri, Bîrlă ! Auzi ? Prin tine eu vreau să mă iau la întrecere cu microscopul electronic. Pricepi acum ? Am auzit că s-a ajuns la o compactare chiar de un miliard de piese pe centimetru cub...

— Da, într-adevăr, recunoscui fîstîcit.

— Şi tot e prea puţin ! 10^9 nu înseamnă nimic.

— Dar ce...? articulai cu un respect amestecat cu teamă.

— Iarăşi începi cu redondanţa ! ? Capacitatea memoriei umane e apreciată la 10^{12} unităţi binare pe centimetru cub. Acesta e minimul de care am nevoie. Ai vrut să pleci de la noi ca să te consacri ultramicrominiaturizării. Îţi ofer să-ţi înfăptuieşti himera. Şi acum, fii atent ! Biologia are nevoie de un instrument mai subtil şi mai ager decît cel mai desăvîrşit microscop. Nu o pilulă, cum ai numit-o tu, ci un „germene electronic" care să circule prin organism pentru a ne comunica informaţii despre cele mai fine structuri vii. Trebuie să pui la punct un dispozitiv de mărimea unei macromolecule medii, de la care să se obţină 10^{12} unităţi binare pe cm^3. Acest „virus artificial" va avea următoarele însuşiri : se va deplasa telecomandat, să spunem prin fluxul sanguin ; va transmite imagini care vor fi proiectate pe un ecran ; va furniza fără întrerupere un complex de informaţii (presiune, temperatură, aciditate etc.) ; va semnaliza necontenit locul în care se află ; va fi prevăzută cu un dispozitiv de apărare împotriva bacteriilor de dimensiuni superioare „pilulei". Ai înţeles, Bîrlă ? Socoteşte tot ce ţi-am spus acum drept epilogul însemnărilor citite adineauri. E poate ultima mea dorinţă. Eu totuşi nădăjduiesc că te vei grăbi, ca să mă vezi bucurîndu-mă şi de împlinirea acestui vis. Cred că am fost limpede. De mîine vei lua în primire noua secţie a institutului. Vei conduce problemele de ultramoletronică. Să comunici profesorului Greavu un plan de lucru, o listă de colaboratori şi de aparatură. Cînd ai nevoie de ceva, vii la mine.

Bătrînul mă făcuse knock-out.

Un glas lăuntric nelămurit şi viclean îmi şoptea că devenisem şi eu o „macromoleculă".

*

Chiar de a doua zi m-am pus zdravăn pe treabă. Pe atunci, mai speram în vacanţa la mare, deşi se îndepărtase la orizont.

Poate că veţi socoti că, după despărţirea mea cam bruscă de Oriana, n-am mai dorit s-o revăd. Vă înşelaţi. Am dorit s-o revăd. Trebuia să ştiu ce avea să-mi spună. În consecinţă, m-am interesat direct unde o pot găsi. M-a aşteptat o dezamăgire. Oriana plecase din Bucureşti. Unde ? Mister. Dar am fost asigurat că se va întoarce. Tot puteam trage speranţa că am să aflu de ce-o bucurase întîlnirea cu mine. Şi de ce m-a considerat un om important. La urma urmei, cînd ne vom revedea voi fi într-adevăr cineva.

Vorbe ! Ah, dacă aş realiza „nebunia" bătrînului, atunci, da, pe Raymondus Lullus* ! n-aş avea de ce să n-o las pe Oriana să mă admire pînă la sfîrşitul zilelor ei şi-ale mele.

Adesea m-am gîndit că un cercetător sau un artist e interesant nu în momentul în care dă la iveală o lucrare ori ia un premiu, ci pînă atunci. Fireşte, opera e dovada suverană a meritelor unui om. Dar căile creaţiei sînt atît de întortocheate, încît uneori opera ascunde viaţa. În momentul victoriei, marile frămîntări şi îndoieli, sublimele străluminări ale inspiraţiei sînt de mult consumate. Creatorul a redevenit un om obişnuit. Şi, la drept vorbind, nu întotdeauna succesul e măsura valorii unor cercetări. Felix d'Hérelle, descoperind bacteriofagul, a încercat să vindece bolile cu ajutorul acestui virus mîncător de bacterii. A muncit ani de-a rîndul, dar fără rezultat, şi, abia la un deceniu după moartea lui, Nikonov l-a înfăptuit visul.

Observ însă că, tot frecventîndu-l pe academicianul Pogor, m-am lăsat influenţat de stilul său.

Într-un cuvînt, vreau să spun că amănuntele tehnice ale „germenelui electronic" n-au prea mare însemnătate, mai ales că pînă la urmă întîmplările s-au abătut spre un făgaş cu totul surprinzător. Totuşi, în aceste aventuri, un anumit rol l-au avut şi strădaniile mele.

Poate veţi rîde, dar încă mai înainte de a-l fi realizat i-am găsit copilului meu electronic un nume. De obicei aşa fac toţi părinţii. Şi, în definitiv, de ce ţi-ai boteza un avion sau un reactor termonuclear şi n-ai avea dreptul să dezmierzi cu nu nume un vehicul inteligent de explorat adîncurile trupului omenesc ? Faptul că el, dacă avea să se nască, nu va fi vizibil decît la microscopul electronic nu era de natură să mă oprească. Aşa că i-am zis Gemmi. Am impresia că sună drăguţ. Aduce cu numele unuia dintre cei şapte pitici şi apoi corespunde scopului pentru care era zămislit : Germene-electronic macromolecular-investigator.

Tot pe atunci, socotind că am o şansă de a lega vechile fire, l-am făcut o vizită profesorului Nicodim. Am venit voios şi am plecat nedumerit şi deziluzionat. Dar mai bine să vă relatez discuţia.

— Ei, Bîrlă, mi-a spus fostul meu director, cred că acuma eşti mulţumit.

— Oarecum. Am instalat „creierul", iar noua sarcină pe care mi-au dat-o e interesantă şi ţine de specialitatea noastră.

— Totul e bine cînd se termină cu bine, rosti drept concluzie Nicodim. Apropo. A venit vara. Ţi-ai luat concediul la mare ?

— Sînteţi amabil că n-aţi uitat. Îl voi lua. Am nevoie însă de ajutorul dv.

— Pentru asta ai venit ? N-avea nici o grijă. Vorbeşte cu Pătraşcu să-ţi dea un loc la Mamaia.

---

* Raymondus Lullus (1235—1315) — gînditor spaniol care a imaginat o „maşină a adevărului", prima anticipare foarte vagă a posibilităţii logicii matematice şi a maşinilor matematice.

— Vă mulţumesc, dar prefer la „2 Mai", unde am un cunoscut. Nu vreau ultraconfort, ci elementele ultrasimple ale naturii: eu, cerul, marea şi nisipul.

— Bată-te să te bată, Birlă, rîse directorul. Nu te-ai schimbat de loc. Atunci eu ce vrei să te ajut?

— Voi fi concis. Tovarăşul academician Pogor mi-a cerut să construiesc un „germene electronic". (Enumerai parametrii respectivi.) V-aş ruga să-mi îngăduiţi să lucrez la drăcia asta aci.

— Aha! făcu laconic Nicodim şi deveni serios. Aş putea să aprob imediat cererea ta, dar n-o voi face.

Mă întristai.

— Nu pricep. Întotdeauna v-aţi arătat înţelegător...

— Îmi pare rău, Birlă, dar este exclus.

— Am auzit că Balotă...

— Într-adevăr, folosind şi lucrările tale, Balotă a realizat o compactare record.

— Aşadar, munca mi-ar fi mult uşurată dacă...

— Dar tu de ce ai construit acolo, la I.B.M., „creierul" acela?

— Zău aşa, mă supărai de-a binelea, parcă o faceţi înadins spre a-mi crea greutăţi.

— De fapt, termenii rămăşagului îţi vor crea unele greutăţi, spuse în vîrful buzelor directorul, şi în clipa aceea nu-mi dădeam seama dacă glumeşte sau nu.

— Rămăşag? Ce rămăşag? sării indignat în picioare.

— Calmează-te, Birlă! mă invită tutelar Nicodim. Folosea acelaşi ton cu care mi se adresa la examene cînd mă vedea iritat de aspectul paradoxal al vreunei probleme. Scornea uneori asemenea enigme nu ca să mă „încuie", ci spre a-mi da satisfacţii subtile pentru vacanţă.

— M-am calmat, replicai. Văd însă că sînt în plină conspiraţie. Academicianul Pogor mă urmăreşte ca Javert pe Jean Valjean. Un ghem de taine se înnoadă în jurul meu. M-aţi exilat. Acum îmi vorbiţi de un rămăşag. Şi, totuşi, vă asigur că sînt calm. Pot măcar să am indiscreţia să pun această întrebare: obiectul cărui rămăşag sînt?

— Îţi voi spune totul. Lucrurile nu se prezintă însă atît de tragic. Ca fost profesor şi director al tău, cred chiar că de pe urma prinsoarei noastre vei putea trage unele foloase. Iată despre ce-i vorba. Ai aflat deci că academicianul Pogor mi-a cerut pe cel mai talentat tînăr cercetător din institut. Acum ştii şi ce a vrut de la tine. Nu era o misiune oarecare, trebuie s-o recunoşti.

— Da... nu..., articulai.

— Sînt constrîns să recunosc şi eu că iubitul nostru Toader Pogor e un om... primejdios. Pariul cu pricina l-am primit fiindcă pur şi simplu am fost provocat şi n-aveam nici o portiţă de scăpare. Era în joc însăşi onoarea disciplinei noastre. Vei vedea îndată şi te rog să-mi spui cinstit dacă tu ai fi fost în stare să procedezi altminteri.

— Vă ascult, oftai copleşit, lăsîndu-mă adînc în fotoliu.

— De Pogor mă leagă o prietenie de peste un sfert de veac. Subliniez că sînt fericit de cinstea de a mă număra printre prie-

tenii lui. Te-ai convins sigur ce minte iscoditoare și îndrăzneață operează sub fruntea acestui bărbat care în tinerețe i-a cunoscut pe aproape toți ctitorii științei românești moderne, iar de-a lungul întregului secol a participat cu strălucire la nemaivăzutul progres al culturii noastre. Într-o vreme în care unii considerau cu scepticism cibernetica, el a salutat-o entuziast. Întotdeauna m-a sprijinit în mod neprecupețit, și autoritatea cuvîntului său a avut, firește, o pondere considerabilă. Studiind și discutînd cu mine, academicianul Pogor s-a inițiat binișor în disciplina noastră. În orice caz știe perfect ce poate pretinde un biolog de la moletronică.

— Am remarcat și eu acest lucru.

— Ei bine, într-o zi dezbăteam împreună problema eficacității mașinilor automate de calculat. Știindu-l prieten al ciberneticii, m-am ambalat poate prea mult în lăudarea ei. Ba chiar i-am propus să-i montez un „creier electronic". Oferta era serioasă, dar nu mai mult decît un proiect realizabil peste cîțiva ani. În capul bătrînului însă, această idee a venit în rezonanță cu o alta, iar ei a fost destul de viclean ca să mă prindă în cursă. De unde pînă atunci îl știam un susținător al ciberneticii, iată că deodată îl văd reticent. „Cred că glumești — îmi spuse. Ce rost are să-mi ancombrez institutul cu dinozaurul tău electronic! Dacă am nevoie de anumite calcule, știu unde să le trimit spre rezolvare". Am protestat. „Dacă ar fi să te ascult — reluă el —, mîine ar trebui să construiesc la I.B.M. și un radiotelescop. Doar ne ocupăm și cu cercetarea microorganismelor de pe Lună. Sau poate ar fi util și un cosmodrom..." — a încheiat sarcastic. Discuția noastră se aprinsese. Pe măsură ce el se împotrivea, eu deveneam tot mai persuasiv. Îi răspundeam la obiecții, îi aduceam exemple; eu însumi l-am dat ideea cu „germenele electronic". Într-un cuvînt, am impresia că m-am lăsat prea mult contrazis. „Înarmează-l pe Robinson cu o mașină de calculat modernă și vei avea la dispoziție o oștire de cercetători — i-am replicat hiperbolic. Și dacă mașina e bună, ne-am putea dispensa chiar de Robinson."

— Ghicesc ce-a urmat, murmurai cu melancolie.

— Da, prietene! Spre uimirea mea, a primit să-i montez „creierul electronic". Iar cînd am încercat să dau înapoi m-a provocat la rămășag. Îți dai seama...

— Îmi pare rău pentru dumneavoastră, făcui mișcat fără să vreau.

— Mi-a cerut lista pe care figurai și tu. Cînd te-a ales, am încercat să te scap. Dar el îmi reaminti de Robinson și cu asta îmi închise gura. Pe scurt, condițiile pariului nostru prevăd să te descurci singur acolo. Singur, cu ce-ai învățat pînă acum, cu ajutorul „creierului" și al resurselor umane pe care ți le vor pune la dispoziție ei.

Mă sculai abătut.

— Am priceput că nu mai am ce căuta aici.

— Mai stai o clipă. În vremea noastră, orice Robinson are un aparat de emisie-recepție. Oricînd ai nevoie de ceva, cheamă-mă!

Și-mi făcu cu ochiul.

— Mulțumesc, îi spusei.

— Nici o clauză a rămășagului nu stipulează că nu-ți putem trimite la I.B.M. anumite lucruri.

— Așadar, îmi veți fabrica aici drăcia aia..., mă înveselii fără de veste.

— Nu, asta-i exclus. Ți-o vei fabrica singur. Dar noi te vom ajuta cu toate... accesoriile.

★

Accesorii ! Insuși acest cuvint imi pare astăzi o glumă. Am fost ajutat din plin. Și nu numai de Institutul de moletronică din București. Aș putea spune că am simțit ajutorul intregii omeniri. Moletroniștii, atomiști și chimiști, micrometalurgi și ciberneticieni, savanți și ingineri din Tokio și Leningrad, din Paris și Los Angeles, din Stockholm și Melbourne mi-au trimis regulat referate și note despre ultimele lor cercetări. De fapt, așa cum se întîmplă printre oamenii de știință, ne cunoșteam mai de mult. In deceniul nostru, nici o realizare mai deosebită nu poate scăpa atenției specialistului avid să se țină la curent cu ultimul răcnet al branșei lui. Odată, cind am fost la Londra pentru un schimb de experiență, mi s-a întimplat următoarea nostimadă. Tăifăsuiam la bufet cu un grup de colegi veniți din toate colțurile lumii. Nu ne recomandaserăm incă, dar vorbeam cu insuflețire despre problemele noastre. Și iată că deodată aud repetîndu-se un nume ce mi se părea familiar. Un tînăr din Sidney, cu un debit verbal uluitor, cita cu respect lucrările lui Mikhnea Birla. La naiba ! Birla ăsta eram chiar eu. Mă cunoștea din dările de seamă ale institutului nostru de moletronică. Și, fiindcă, intre timp, reușisem să-mi înbunătățesc unul dintre rezultatele pomenite de australian, i-am atras atenția asupra acestui lucru. Vă închipuiți surpriza și bucuria lui aflînd că-l are în față pe însuși Birla ! De altfel, cînd interlocutorul meu mi-a spus că-l cheamă Robert Mc Gush, mi-am adus și eu aminte indată de interesantele lui cercetări.

Am relatat această pățanie pentru că ea ilustrează foarte bine firele nevăzute care ne leagă pe toți specialiștii planetei. Pe lingă această recunoaștere profesională, am avut însă parte și de o faimă extraștiințifică. Nici pînă astăzi nu știu precis cine a fost inițiatorul ei, dar am anumite motive să-l bănuiesc pe profesorul Nicodim, care a considerat, probabil, că în felul acesta va atenua intrucitva rigoarea rămășagului. Cert este că vestea despre pariul cu pricina s-a răspîndit ca fulgerul peste intreg Pămîntul.

Cred că numai radioamatorii mai sînt în stare de asemenea performanțe. Un amic de-al meu, adică un YO, cum li se spune rominilor, vorbea intr-o seară cu un CE (chilian) cocoțat pe un virf de pe Anzi. Deodată intră pe fir un VE 8, un canadian situat tocmai la o stațiune arctică in derivă. Dacă-mi ghiciți ce a transmis acesta din urmă, înseamnă că sînteți radioamator. Pentru profani dau dezlegarea problemei : nevasta prietenului meu venise acasă, dar soțul ei, absorbit de „vrăjile“ lui electromagnetice, n-a auzit sonerla. Atunci dumneaei s-a dus la un vecin, și el cuprins de patima radioamatorismului. Prin intermediul ursului polar,

YO-ul nostru a primit mesajul: „Deschide uşa dacă nu vrei să te bată nevasta!“

Aşadar, toţi aflaseră că... eram plătit de stat ca să joc rolul lui Robinson. Aproape mă ruşinam că devenisem obiectul unei asemenea notorietăţi. Totuşi simpatia pe care mi-o mărturiseau cu toţii era atît de sinceră încît pînă la sfîrşit m-am resemnat. În definitiv, prinsoarea noastră nu era ceva reprobabil; şi atunci de ce nu m-aş bucura de prieteniile pe care am reuşit să le cîştig de pe urma ei?

Aici trebuie să fac o precizare. Ideea unui „germene electronic“ plutea în atmosfera vremii. Ştiinţa şi tehnica se apropiaseră extrem de mult de înfăptuirea acestei probleme. Principiile ne erau tuturora cunoscute, iar fiecare pas pe care-l făceam devenea curînd un bun unanim. E adevărat că o compactare de 10^{11} unităţi binare pe centimetru cub, cît decretase Pogor, reprezenta un ţel îndrăzneţ, ba chiar uimitor. Dar pentru toţi un succes al unuia constituia o victorie a întregului front ştiinţific. Şi apoi le plăcea şi povestea cu Robinson, pe care fiecare o interpreta în felul său. Iată cum poţi, cu totul nevinovat, să ajungi erou de legendă.

Pe scurt, n-oi fi eu din cale afară de talentat, dar indiscutabil am avut un noroc formidabil. Fir-ar să fie! De cum mi-a trecut prin minte cuvîntul noroc, m-am şi întristat! Păi ce fel de noroc mai e şi ăsta! Abia m-am îndr... Să lăsăm cuvintele mari, deşi „îndr...“ se potriveşte teribil, tocmai fiindcă a rămas suspendat în aer. Totuşi, pînă la urmă, Orlana se va întoarce. Ar fi stupid să n-o facă. Dacă ar şti că o bună parte din ardoarea cu care lucrez se datoreşte şi ei, s-ar înapoia fără îndoială. Hotărît lucru; mi s-a atrofiat cu totul sentimentul entuziasmului pur de vreme ce sînt mînat de mobiluri atît de străine ştiinţei. Mă socotesc nevrednic de cinstea de a-l crea pe Gemmi. Dar nu pot face altceva pentru Gemmi decît să gem şi să continui zbaterile mele dimiurgice.

★

În laboratorul naturii, după cum vă este cunoscut, viaţa a crescut de la simplu la complex şi de la infim la uriaş. Ar fi absurd să-ţi închipui un dinozaur ca fiind anterior coacervatei. În laboratorul meu, am căutat să ţin seama de această lecţie a firii, deşi uneori am încălcat-o. Pentru mine Gemmi însemna dinozaurul, dar numai din punct de vedere al complexităţii, dimensiunile trebuind să-i fie ultramicroscopice. Dimpotrivă, modelul său iniţial avea relativ proporţii imense şi o multitudine de elemente complicate, spre a-mi îngădui să studiez în voie funcţionarea ansamblului. Abia ulterior, prin reduceri treptate, urma să ajung la forma simplă, densă şi minusculă a „germenelui electronic“.

Primul model al lui Gemmi a avut dimensiunea unui bob de mazăre. Construirea lui n-a fost o treabă dificilă. În prealabil însă a trebuit să-mi instalez un adevărat atelier. În depozitul meu am primit aparate, instrumente şi materiale de pretutindeni.

Plini de dărnicie, moletroniştii bucureşteni m-au înzestrat cu sute de ultramicromodule : condensatoare, rezistenţe, transformatoare, redresoare (toate cu prefixul micro), necesare montării aparatului meu liliputan. Ca să pot lucra cu ele, am comandat un microscop special cu manipulatoare ultrasensibile, pe care iscusiţii noştri opticieni mi l-au realizat într-un termen record.

Veţi spune că de la un bob de mazăre pînă la Gemmi încă mai există o distanţă enormă şi nu vă voi contrazice. Îmi dădeam seama că folosirea micromodulelor, fie ele şi cu prefixul ultra, nu reprezenta decît un expedient bun pentru o fază preliminară a lucrărilor. Mai departe trebuia să recurg la metode mai subtile şi totodată mai radicale, ceea ce mă cam îngrijora, dat fiind că asemenea metode implicau eforturi ample şi dificile. Pînă atunci însă, intenţionam să concretizez într-un model relativ redus caracteristicile pe care mi le impusese academicianul Pogor. Cu alte cuvinte, voiam să experimentez diferitele sisteme ale viitorului „germene“ : sistemul de locomoţie, de apărare, de analizare a diferitelor stări fizico-chimice şi, în sfîrşit, sistemul de comunicare a informaţiei culese.

Deocamdată, cea mai mare bătaie de cap mi-a dat-o tocmai acest din urmă sistem, şi mai ales modul de transmitere prin televiziune a imaginii captate de pilulă în drumul ei. Mi-au venit însă în ajutor cîţiva ingineri germani, japonezi, americani şi cehi, şi împreună am reuşit să rezolvăm această şaradă tehnică.

Cînd Gemmi în ediţie macroscopică a fost terminat, mi-am propus să-l probez. Fratele meu, Sandu (15 ani), urmărea cu sufletul la gură (fireşte, de acasă) peripeţiile asamblării bobului de mazăre electronic. Aflînd de succes, mi-a spus solemn :

— Mă voi sacrifica pentru ştiinţă.

— Parcă nu-ţi plăceau ştiinţele naturale, i-am răspuns zîmbind. Şi nici la celelalte ştiinţe nu eşti prea grozav.

— Tocmai de aceea am luat această hotărîre. Trebuie să-mi răscumpăr păcatele.

— De fapt, nu înţeleg ce tot bălmăjeşti acolo.

— Să nu mă trădezi, mă iniţie Sandu în păcatele lui. Am luat un trei la fizică şi un patru la matematică.

— Vai de mine ! Ai să rămîi corigent.

— Nu, că ai să mă freci tu cu nişte exerciţii, ca anul trecut, şi o să mă-ndrept. La muzică am luat însă 10.

— Clarinetistule ! nu mă putui stăpîni să nu-l ocărăsc. (Visul său era să devină clarinetist într-o orchestră de jaz.) Ai să faci familia de ruşine.

— Degeaba mă jigneşti. Ai să vezi că o să devin celebru.

— Pînă una alta, să te pui pe învăţătură.

— Pînă una alta, replică el superb, mă voi jertfi pe altarul

ştiinţei. Am citit că în America unele medicamente sînt experimentate pe ocnaşi. Ei bine, dă-mi bapul tău electronic. Sînt gata să-l înghit.

Am rămas uimit. La una ca asta nu mă gîndisem. Sandu mă privea nerăbdător ca un ciine-lup care vede botniţa şi adulmecă aventurile unei plimbări. Eu il scrutam sever şi pe gînduri. În cele din urmă i-am spus:

— Ai o psihologie şi un limbaj de clarinetist de la periferia Singaporeiui. Nu ride, corigentule! Mai întîi ce-am construit eu nu-i un bap. Şi apoi, dacă îi va fi dat să fie înghiţit, nu esofagul unui leneş va avea această cinste.

Toate astea le-am spus în timp ce-mi trăgeam pantalonii şi-mi îmbrăcam haina.

— Am nişte plămîni de oţel, protestă Sandu.

— Învaţă anatomia! i-am strigat, îndreptîndu-mă spre uşă. Confunzi esofagul cu trahееа.

★

Talentele primului model al lui Gemmi au fost verificate în prezenţa directorului Greavu, a academicianului Pogor şi a citorva biologi şi medici. Acela care a înghiţit pastila am fost, bineînţeles, eu. Ca lichid ajutător, Greavu mi-a întins un păhărel cu Murfatlar, spre a sărbători evenimentul. Peripeţiile capsulei au fost urmărite pe un ecran care amplifica şi mărea imaginile luate de Gemmi. Pot spune cu mîndrie că viziunea recepţionată era admirabilă, luminozitatea perfectă, culorile clare. E drept că itinerarul parcurs de Gemmi de-a lungul aparatului meu digestiv nu mi se părea prea poetic, dar medicii au rămas încîntaţi.

Pe măsură ce priveam ecranul, mă asaltau două sentimente: unul straniu, că nişte ochi ageri îmi cutreieră măruntaiele, iar al doilea pricinuit de imperfecţiunile capsulei, pe care le descopeream îngrijorat. Spun „îngrijorat", deoarece îmi dădeam seama că fiecare îmbunătăţire adusă avea să complice construcţia, iar eu trebuia s-o miniaturizez de zeci şi sute de ori.

În general, pe ecran apărea mediul prin care înainta minusculul aparat. Totuşi fiindcă „ochii" (obiectivele) lui Gemmi aveau un anumit grad de libertate în alveolele lor, întrezăream uneori un fragment din capsulă, după cum, într-un film luat dintr-un avion, poţi vedea o aripă sau fuzelajul.

Poate tocmai prezenţa „rachetei" lansate în mine însumi, prezenţă care se făcea simţită la fiecare obstacol care o sgîlţiia, modificîndu-i drumul, îmi mărea atît sentimentul acela ciudat, cît şi conştiinţa că realizasem un lucru plin de defecte.

Nemulţumirea mea se accentuă cînd, la sfîrşitul şedinţei, după

felicitările celorlalţi pe care le bănuiam mai mult politicoase, Pogor mă trase deoparte şi-mi spuse nu fără ironie:

— Birlă, m-ar fi onorat privilegiul de a inghiţi endosonda construită de tine. Dar la virsta mea, puiule, trebuie să recunoşti că un asemenea hap mi-ar fi putut produce o indigestie fatală.

★

Hap, nehap, l-am inghiţit. Important e totuşi, gindeam eu, că-mi dau seama de lipsurile lui Gemmi. Şi astfel voi reuşi să le inlătur. Totodată am priceput că nu va fi cu putinţă să merg mai departe lucrind, cum s-ar spune, meşteşugăreşte. Era necesar să descopăr metode noi de montare a „germenelui". La inceput a fost un fel de intuiţie. Curind insă mi s-a desluşit soluţia problemei. Aceasta s-a intimplat cam in perioada in care Oriana s-a intors la I.B.M.

Revederea cu ea mi-a dat brusc aripi gigantice, mi-a imprumutat inteligenţă, fantezie şi inventivitate. Pe atunci inclinam să-mi atribui aceste virtuţi, dobindite la simplul contact fotomagnetic cu nişte ochi alunii, aceluiaşi cuvint gituit de care am mai pomenit. Fiindcă intre timp am avut răgazul să mă resemnez (ce sfişietor de dulce resemnare!) cu ideea că sint iremediabil indr... Astăzi insă — şi o recunosc, spre lauda Orianei — inţeleg că meritul ei in crearea lui Gemmi (a adevăratului, a extraordinarului Gemmi) s-a manifestat mai mult decit prin stirnirea unei pasiuni, fie ea oricit de puternică, de trainică şi nefericită.

E momentul s-o declar deschis: Oriana era inzestrată cu un neobişnuit talent matematic. Fără acest talent n-aş fi făcut nimic, iar una dintre cele mai tulburătoare enigme cosmice ar fi rămas probabil pentru totdeauna invăluită in mister.

Pentru romanticii secolului trecut, cea mai atrăgătoare contradicţie a femeii consta in polaritatea: candoare şi păcat, ceea ce a exprimat şi Eminescu in faimoasa-i poezie „Venere şi Madonă". Deşi această optică nu pot afirma că a dispărut, o alta cred că devine dominantă in veacul nostru. Era atomică s-a identificat aproape de la inceput cu lupta umanităţii impotriva tuturor cătuşelor ei: sociale, politice sau pur şi simplu geofizice (mă refer la cele care ne ţineau departe de cer). Au fost rupte şi lanţurile care umileau femeia. Şi e semnificativ că dintre foarte rarele personalităţi distinse de două ori cu Premiul Nobel face parte şi o femeie: uimitoarea Marie Curie, mamă a incă unei laureate cu acest premiu, şi in bună măsură creatoare a noii ere. Fireşte că şi romantismul s-a schimbat. Măcar in ochii mei, contradicţia fermecătoare a femeii moderne poate fi găsită in felul in care ea împacă sportul atit de concret cu abstracţiile cele mai pure. Desigur că la această concluzie am ajuns şi datorită Orianei.

Am menţionat mai inainte necesitatea descoperirii unor me-

tode noi de realizare a „germenului" meu. Astăzi ele sînt socotite normale și de fapt au fost impuse de însăși desvoltarea științei. Pe atunci însă, calea pe care trebuia s-o urmez mi se părea nebuloasă și dificilă. Într-adevăr, în cazul primului model al lui Gemmi am construit un aparat electronic, folosind însă procedeele de montaj ale ceasornicarilor. Deși lupa lor am înlocuit-o cu un microscop puternic, metoda a rămas în esență tot mecanică. De aceea, am și spus că lucram meșteșugărește.

Cum aș fi reușit să-l creez pe Gemmi într-un mod electronic? Trecînd la realizarea unei rețele, în care elementele electrice și electronice erau înlocuite prin straturi moleculare. Totodată trebuia să recurg la ajutorul marelui „creier" pe care-l aveam la dispoziție. Problema consta deci în a concepe programul prin care „creierul" însuși avea să-l creeze pe Gemmi. E drept că programarea creierului electronic era ea însăși un lucru extrem de dificil, dar treptat mi-am dat seama de toate foloasele ei. Oricît ar fi fost de ingenioasă, ideea mea nu însemna totuși nimic dacă nu eram în stare s-o înfăptuiesc. Și în momentul acela n-am fost în stare. Aceasta mi-au dovedit-o necontenitele eșecuri cu care se soldau tentativele mele de a transpune mecanic proprietățile bobului de mazăre la dimensiuni de zeci de ori mai mici. Plăcerea de a-mi explica teoretic pricinile acestor insuccese i-a revenit Orianei.

Ea s-a întors la I.B.M. pe neașteptate, cînd aproape pierdusem nădejdea că o voi mai revedea. Părea slăbită și deprimată, ceea ce însă conferea frumuseții ei un aer, cum ar spune matematicienii, transcendental. O singură dată am încercat s-o întreb de ce este mîhnită. Căutătura ei aspră și distantă mi-a înghețat însă orice chef de a o mai descoase. Am aflat, în schimb, ce dorise de la mine odinioară. Majoritatea tinerilor biologi din institut studiau intens matematica sub îndrumarea Orianei. Ba chiar începuseră să dea cercetărilor întreprinse de ei o formă tot mai riguroasă din punct de vedere cantitativ. Nu era firesc, mă întrebă Oriana, ca marele calculator electronic recent instalat să contribuie la această importantă acțiune?

Propunerea nu mă prea încînta, deoarece, pe de o parte, îmi răpea timpul, iar pe de alta îmi imobiliza „creierul". Dar puteam s-o refuz pe Oriana? I-am răspuns că sînt de acord ca una sau două zile pe săptămînă să-i ajut pe tinerii matematicieni din institut. Ea se arătă dezamăgită:

— Și restul timpului pentru cine lucrezi?

— Pentru mine.

— Pentru tine? făcu ea indignată. Crezi că te-am adus aici ca să instalezi o mașină personală?

Revolta ei mi se păru de-a dreptul caraghioasă și izbucnii în rîs.

— Să lăsăm povestea cu adusul meu aici...

— De ce s-o lăsăm? Şi de ce rîzi fără noimă? se supără Oriana.

— Rîd de necaz, devenii eu serios. Dar fiecare dintre noi are dreptul să aibă tainele lui, nu?

Dintr-o dată o văzui cum se potoleşte.

— Pot însă să-ţi desvălui la ce lucrez, mă îmbunai imediat.

Şi, fără să-i dau amănunte de prisos, îi vorbii despre sarcina pe care mi-o atribuise academicianul Pogor. Mă ascultă atentă şi vizibil interesată.

— N-ai vrea să te ajut? îmi propuse la urmă.

— Sigur... ar fi plăcut să lucrez cu tine, replicai cu îndrăzneală. Nu prea văd însă cum ai putea să mă ajuţi, încheiai reticent.

— Nici eu nu ştiu încă precis, dar, întrucît n-ai nimic împotrivă, te voi vizita şi voi găsi eu o soluţie; chiar am un plan. Şi ne-am înţeles: două zile pe săptămînă vei munci pentru colectivul nostru.

★

De atunci, în fiece zi îşi făcea drum măcar o oră prin secţia mea. La început se aşeza pe un taburet şi mă privea, întrebîndu-mă din cînd în cînd despre scopul lucrărilor în curs sau despre numele şi funcţionarea anumitor piese şi instrumente. În cele două zile zălogite tinerilor, Oriana zăbovea, desigur, mai mult.

Adesea, seara plecam împreună şi uneori o conduceam acasă. Aveam doar atîtea probleme importante de dezbătut! Cînd, obosită după o zi de muncă, mergea tăcută lîngă mine, observam cum o ciudată mîhnire pune stăpînire pe ea. De îndată ce însă se înfiripa o discuţie mai interesantă, şi „interesant" însemna pentru ea „adiacent matematicii", activitatea intelectuală o însufleţea pe Oriana, iar tristeţea pierea. Într-un cuvînt, se purta ca un copil pentru care jucăriile erau înlocuite cu abstracţiile.

Una dintre aceste plimbări cu Oriana mi-a rămas cu deosebire întipărită în minte. Subiectul convorbirii noastre îl constituia, fireşte, felul în care trebuia să fie modelat Gemmi. Curînd după ce-mi propusese ajutorul, Oriana a ajuns la concluzia că singura modelare eficace a „germenului electronic" era cea matematică.

Vă daţi seama că acest punct de vedere venea în contradicţie cu întreaga mea personalitate. Nu afirm că eram un duşman declarat al matematicii. Chiar din puţinul pe care-l cunoaşteţi despre mine pînă acum, cred că aţi observat că nu sînt atît de prost. Dar există şi un mod mai subtil de a îmbrăţişa sau nu o cauză. Totul se întîmplă ca în electricitate: un atom raportat la altul e mai pozitiv în funcţie de cîţi electroni îi lipsesc. Pe mine lipsa

unei bune instrucţii matematice m-a împins în mod necesar spre o poziţie de practician. Şi vă asigur că există suficiente argumente... practice prin care o asemenea atitudine poate fi susţinută, dacă nu şi justificată. Şi nu m-am sfiit să-i ofer şi Orianei un buchet din aceste argumente. Le vinasem din vreme, deoarece ideea ei (modelarea matematică) mi se părea că vine în contradicţie cu ideea mea (modelarea electronică).

— Draga mea, i-am spus cu multă convingere, nu contest excelenţa matematicii. Dar nici ea nu este infailibilă şi te asigur că de cîte ori i-a fost dat să se poticnească practica a ştiut să rezolve problemele şi singură.

— Ai un aer superior, îmi răspunse Oriana, de parcă tot ce ţine de matematică ar fi pentru tine banal şi simplu...

— Mă acuzi de pomană, protestai. Îţi voi da un exemplu elocvent. Una dintre caracteristicile civilizaţiei noastre este viteza. Din păcate însă, teoria mişcărilor supersonice a rămas în urmă tocmai cînd era nevoie de ea. Matematicienii nu reuşeau să integreze ecuaţiile diferenţiale Navier-Stokes pentru fluide viscoase. Cred că ştii!

Am pronunţat cu voluptate expresia „ecuaţiile diferenţiale Navier-Stokes", a cărei precizie constituia ea însăşi un argument psihologic. Oriana mă asculta, zîmbind în tăcere.

— Ei bine, continuai, inginerii, fiind nerăbdători, şi-au realizat încercările pe modele reduse, iar, printr-o interpretare potrivită, au tras concluzii practice asupra mişcării efectuate la dimensiuni normale. Fără să apeleze la un dezvoltat instrument matematic, tehnica şi-a creat teoria similitudinii, iar graţie acesteia au putut fi atinse viteze de 2 000 km pe oră.

— Bravo! mă felicită Oriana. Unu şi cu unu fac doi.

— Îţi baţi joc de mine? mă întorsei jignit spre ea.

— Chiar dacă aş încerca, tot ar fi puţin pe lîngă tentativa ta. Eu aş lua în rîs un singur cibernetician, pe cînd tu ai căutat să insulţi întreaga matematică.

— Eu ?! strigai sincer surprins de enormitatea acuzaţiei.

— Chiar dacă ai făcut-o involuntar, efectul e acelaşi. Exemplul pe care l-ai ales din mecanica fluidelor e adevărat, dar netipic pentru progresul modern al ştiinţei. E un caz de empirism, care în mod accidental poate fi util, dar pentru discuţia noastră nu prezintă interes.

— Nu sînt de acord cu termenul „accidental". Nu numai aviaţia recurge la modelarea fizică, dar şi rezistenţa materialelor, hidromecanica... Ai impresia că inginerii aceia au o viaţă uşoară, că le e simplu?

Disputa noastră mai continuă o vreme pe acelaşi ton. De ce mă înverşunam să-i dovedesc că n-are dreptate, deşi îmi dădeam tot

mai bine seama că sînt stupid din toate punctele de vedere? Interesul meu n-ar fi fost, dimpotrivă, ca Oriana să-şi realizeze gîndul şi astfel să rămînă cît mai mult lîngă mine?

Poate că pasiunea pe care o puneam în apărarea tezei mele era pricinuită de un fel de mîndră sfială sau poate că pur şi simplu încercam cu o inconştientă viclenie să-i stîrnesc Orianei hotărîrea şi să i-o accelerez spre ţinta visată de mine.

Ea mă asculta atentă şi serioasă, îmi răspundea calm şi cuminte şi, încet-încet, mă aducea la ţărmul pe care eu însumi îl doream. Drumul trecea însă prin revărsarea vegetală a Grădinii Botanice.

Ne-am aşezat pe o bancă. În timp ce Oriana îmi spunea ceva, eu o priveam, şi deodată mă cuprinse pofta să schimb discuţia şi să-i mărturisesc... totul. Pricepui însă că, procedînd aşa, m-aş fi aflat în situaţia unui operator care vrea să filmeze o ciută în libertate şi, spre a o face să-şi întoarcă spre el capul, trage un foc de armă. Renunţai de aceea la mărturisirile mele şi continuai s-o privesc.

În jurul nostru se lăsa amurgul. Poate că de mult nu mai avusesem prilejul să admir natura, şi încă într-o dispoziţie atît de lirică. Sau poate că reverberaţia pe care soarele nevăzut o arunca pe sideful diafan al norilor mari şi statornici crea o privelişte într-adevăr încîntătoare. Înfiorîndu-mă, îi luai Orianei mîna într-a mea. Furată de gînduri, nu se feri. După cîteva clipe însă, observă gestul meu, prea elocvent pesemne pentru o discuţie pur teoretică, şi o văzui încruntîndu-şi uşor sprîncenele şi încercînd să-şi retragă mîna. Atunci îi dădui repede drumul şi arătai inocent măreţul crepuscul. A fost o diversiune fericită.

— Ah! izbucni ea. E teribil de frumos.

Şi căzu în contemplarea amurgului şi mai ales a cerului.

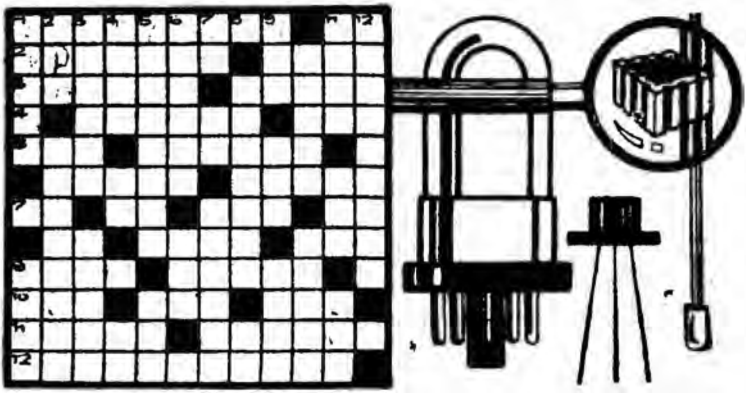
— Îţi plac norii? o întrebai, propunîndu-mi ca de data aceasta s-o cuprind de umeri.

Răspunsul ei avea să mă umple de uimire, deşi era cît se poate de „tipic pentru progresul ştiinţei".

— Sînt excepţionali, afirmă ea. Mi-am închipuit că norul acela vioriu modelează nişte domenii complexe şi încercam să văd dacă este simplu sau multiplu conex.

Spuneţi şi dumneavoastră: e posibil să săruţi o fată în momentul în care ea descifrează pe nori spaţii abstracte?

(Sfîrşitul în numărul viitor)

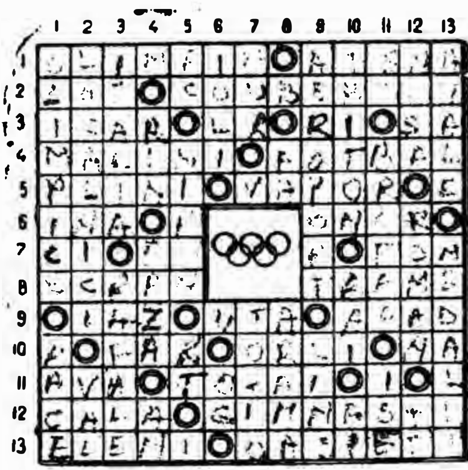
Bijuterii... tehnice

ORIZONTAL: 1) De dimensiuni foarte mici — Posesorul celei mai complexe mașini de calcul, restrinsă într-un spațiu foarte mic, fiind un exemplu clasic natural de microminiaturizare; 2) Sisteme, care în condițiile zborurilor cosmice și ale sateliților artificiali trebuie să ocupe volume și greutăți cît mai mici — Acizi; 3) Instalații perfecționate de calcul, care prin microminiaturizare tind să se apropie de dimensiunile ideale ale creierului omenesc, pe care în principiu îl ajută — Suprafață pe care sînt proiectate imagini luminoase; 4) Un prim lot de cosmonauți care vor porni spre cucerirea primului mare obiectiv extraterestru: Luna — Face înmulțirile; 5) Componentul celui de-al doilea mare ocean al Pămîntului — In opoziție cu microminiaturile; 6) Atracție — Supus mișcării de revoluție; 7) Prefix pentru doi — Vas de pămînt — Sistem de măsuri — Pronume... aviatic; 8) Tudor Dumitriu — Comună în nordul Franței — Din cînd în cînd; 9) Cusătură provizorie — Deschidere mică; 10) Oraș în Japonia — Unitate de rezistență electrică — Poezie lirică; 11) Ansamblu de plăcuțe conținînd piese de radio miniaturizate și microcircuite imprimate, utilizate pe scară largă în tehnica microminiaturizării — Tovarăși de muncă; 12) Descoperirea acestor înlocuitori pentru clasicele lămpi de radio a constituit un salt în realizarea liliputanilor electronici.

VERTICAL: 1) Tub electronic clasic, înlocuit cu succes în tehnica microminiaturizării prin semiconductori — Facultatea de a percepe impresii exterioare; 2) Institutul de proiectări agricole — Dispozitiv miniatural instalat pe bordul sateliților artificiali și care transmite comunicări pe baza undelor electromagnetice; 3) Minuni ale tehnicii actuale, microminiaturizare a însuși Soarelui — Semiconductor, înlocuitor miniatural al lămpilor de radio cu balon de sticlă; 4) Floarea... ochilor — Literă grecească — Unitate; 5) Împletituri ușoare din frunza unui arbust din Panama — Localitate în R. D. Germană; 6) Uneltele necesare în procesul de producție sau în laboratoare — Rîu în U.R.S.S.; 7) Simbolul telurului — Sau (pop.) — Cucerirea acestui uriaș spațiu extraterestru a pus problema microminiaturizării într-o lumină nouă, cu efecte practice imediate; 8) Gama acestor resurse necesare omului a crescut considerabil o dată cu cunoașterea și utilizarea practică a forței atomului — Carte! 9) Țesătură orientală — Zabăr mărunt — Orășel în India; 10) Tăiat după dimensiuni — Sistem de emitere de unde electromagnetice și apoi de receptare a lor, utilizat în ultimii ani în urmărirea zborului navelor cosmice; 11) Program pe oră — Fir de urzeală — În acest loc; 12) Tema... noastră: bijuteriile tehnice.

I. PĂTRAȘCU

Jocurile Olimpice

ORIZONTAL: 1) Locul de naștere al Jocurilor Olimpice antice — ... și al celor moderne; 2) Grupul sportivilor romîni la marea întîlnire de la Tokio — Părintele olimpismului modern și președintele primului comitet internațional olimpic; 3) Cutezătorul zbu-

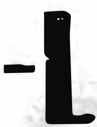
rător legendar — Leon Rotman — În arii — Pronume; 4) Arbori cu flori albe, mirositoare — Disciplină sportivă introdusă în probele olimpice în 1908 la Olimpiada de la Londra ; 5) Cu vîrf şi îndesat ! (pl.) — Va aduce la Olimpiadă sportivi din multe ţări ale lumii ; 6) Nume de fată — Cinstirea drapelului ; 7) Conjuncţie — Fluviu în Italia —... Sawyer, eroul unui cunoscut roman al lui Marck Twain; 8) Mare şi mic.... consolare pentru cei care nu sînt prezenţi la Olimpiadă — Fir întrebuinţat în urzeala unei ţesături ; 9) Dă apă la moară — Echipă de fotbal din categoria A — Academician ; 10) Cel din Alexandria era considerat ca una dintre cele şapte minuni ale lumii — Început şi sfîrşit la orientali — Nota autorului ; 11) Plasă de pescuit — Localitate în Ungaria, renumită pentru vinurile sale ; 12) La fundul navei — Categorie de sportivi prezenţi la Olimpiadă ; 13) Animatorii Jocurilor Olimpice antice — Sportivii prezenţi la Tokio pentru japonezi.

VERTICAL : 1) Jocurile... de la Tokio — Se instituia în timpul celor cinci zile ale Olimpiadelor antice ; 2) Locuitorii din Tokio pentru oaspeţii străini — Voal ; 3) A găzduit precedenta ediţie a Jocurilor Olimpice — Izbucnirile furioase ale vîntului; 4) Fluviu european — Dacă e bună trece primejdia rea — Măsură de timp ; 5) Paul Constantinescu — Japonez — Iniţialele aceluia care a scris romanul „Toate pînzele sus" ; 6) Iolanda Balaş între prieteni şi admiratori — La capătul ogorului ; 7) Intră în compoziţia unor medalii olimpice — Gazda celei de-a XVIII-a ediţii a Jocurilor Olimpice ; 8) Notă muzicală — Metal : 9) Punct de plecare pentru majoritatea participanţilor la Olimpiadă — Spălat de pisoi ; 10) Specie de batracieni — Haini — Ape nesfîrşite ; 11) Conjuncţie latină — Rudă apropiată a broscuţei Oac — Institutul de ştiinţe economice ; 12) Firidă — „Unsprezece" al lui Eugen Barbu — Teşite ! . 13) Publicaţie ştiinţifică periodică — Distincţii acordate celor mai buni sportivi la marea întîlnire de la Tokio.

I. ADAM

Mai mult decît mic

(Monoverb : 3—8)

Liliputană

(Monoverb : 7—14)

Bijuterie tehnică

(Triverb : 2, 3, 6)

ÎNTRE DOUĂ CONSTELAȚII

L	I	R	A
L	E	U	L

ȘARADĂ

Loc sacru la străvechii greci
Unde Zeus făcea legi.
Animal mic și sprințar;
Nu-i nici capră, nici țînțar.
Întreg cuvîntul căutat
Tot de la greci l-am preluat.

DEZLEGAREA JOCURILOR DIN NUMĂRUL 236

UN CAREU... UȘOR : 1) Imponderabil ; 2) Ceata — masa — u ; 3) Atracție — lom ; 4) Rare — s — sori ; 5) Sus — Luican — n ; 6) T — Uraniu — aga ; 7) Apto — i — lisa ; 8) Gravitație — le ; 9) Et — măr — știr ; 10) At — u — recl — L. O. ; 11) Wells — na — zci ; 12) Antigravific.

BIVERB : La-s-te-au-a = La steaua.

CRIPTOGRAFIE : In-ce-t-pe-ce-rs-e-șui-e = Incet pe cer se suie.

Umor

La o masă solemnă dată cu prilejul deschiderii unei noi universităţi, naturalistul german Ernst Haeckel avea alături un preot, care la un moment dat scoase din tabacheră o ţigară. Serviabil, savantul aprinse un chibrit şi i-l dădu preotului. Dar chibritul se stinse înainte de a ajunge să aprindă ţigara.

— Priviţi! spuse ironic preotul. Lumina ştiinţei s-a stins...

— Nici nu e de mirare, răspunse Haeckel. Se află doar în mîinile bisericii... Nu e pentru întîia oară cînd se întîmplă un asemenea fenomen...

☆

În ziua de 11 martie 1875, Thomas Edison şi-a prezentat fonograful în faţa Academiei de ştiinţe din Paris. După ce aparatul a reprodus cu exactitate fraza rostită de inventator, unul dintre academicienii prezenţi sări indignat în picioare şi strigă:

— Ruşine! Cum îşi permite acest ticălos de ventrilog să ne ducă pe toţi de nas?!

☆

Fiind grav bolnav, Bismarck chemă un medic celebru din străinătate. Acesta aruncă doar o privire asupra bolnavului şi îi puse cu precizie diagnosticul. Uimit, cancelarul îl întrebă:

— Spune-mi, doctore, cîţi bolnavi ai ucis pînă acum, încît ai ajuns la o asemenea dexteritate în diagnosticarea unei boli?

— În orice caz, excelenţă, cu mult mai puţini decît dv...

☆

O dată ambasadorul englez Wittford i-a adus în dar împărătesei Ecaterina a II-a a Rusiei un mare telescop. În ziua încercării telescopului, cneazul Lvov, căruia îi plăcea să glumească, spuse în timp ce privea prin aparat:

— Extraordinar! Văd pe Lună nu numai munţi, ci şi păduri!

— Serios? întrebă împărăteasa. Mă faci curioasă! şi dădu să se ridice de pe scaun.

— Nu vă grăbiţi Majestate, exclamă Lvov. Pădurea a şi început să fie tăiată. Pînă să vă apropiaţi de telescop nu va mai rămîne nici urmă de pădure...

☆

Diferitele obligaţii mondene, academice, politice, de protocol etc. îi răpeau mult timp lui Victor Hugo, spre nemulţumirea sa. Exact în clipa cînd trebuia să plece la o recepţie, fiind asaltat de un grup de prieteni, aceştia văzură cu stupoare cînd veniră să-l ia de acasă că marele scriitor îşi tunsese o jumătate din barbă şi din frizură.

— Am o lucrare de terminat, le explică Hugo. Şi sînt sigur că pînă n-o să-mi crească părul şi barba n-o să mă mai puteţi scoate din casă.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reuşit, cu multă dăruire, muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

• OCTOMBRIE 1964

41 007